

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele“

Liviu Rebreanu

CUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XXVI Nr. 2 (152) *** MARTIE 2023 *** 8 PAGINI ***

In memoriam

SEVER URSA (1932 – 2021)

medalion

„Au fost înaintea mea o pleiadă întreagă de domni și de doamne care au luptat pentru onoarea Maierului, pentru cultura lui și vor mai fi. Eu sunt unul din veriga acestui lanț neîntrerupt de frumusețe și de apreciere culturală asupra unui trecut excepțional. Învățăm să evaluăm ce-a fost frumos în trecut”. Mi-am adus aminte și acum de aceste cuvinte frumoase pe care, cu ocazia celei de a două ediții a Zilelor măiereene din 25 octombrie 2006, distinsul și regretatul profesor și muzeograf, domnul Sever Ursa, le rostea. Am revăzut înregistrarea de zeci de ori, am reauzit vocea plină de emoție a domnului Sever, am resimțit emoțiile și trăirile de atunci... Apoi am căzut pe gânduri, venindu-mi în minte o altă mărturisire a domnului profesor: „În autografele pentru părintele meu, Rebreanu scria așa: «Prietenului meu, Augustin Ursa, care a mers pe drumurile de munte tot mai sus, cu o amintire de gând și de faptă!»”. Domnul Sever avea pe atunci nouă ani. A fost prima dată când dânsul l-a văzut pe marele romancier Liviu Rebreanu, care a intrat la braț alături de tatăl tânărului Sever, Augustin. De atunci dragostea pentru Rebreanu, pentru scrierile sale a început să prindă rădăcini din ce în ce mai mari. Trei personalități, trei măguri măiereene, un „cuib al visurilor” pentru toți...

Regretatul profesor Sever Ursa... Oare câte amintiri cu domnia sa nu avem fiecare dintre noi, oare câte gânduri nu ne trec prin minte atunci când îi pomenim numele!? Multe... Oare câte s-au scris și se vor scrie în memoria ilustrului profesor!? Cu siguranță, tot multe...

Iată că am poposit din nou pe acele drumuri de munte presărate cu amintiri din „trecutul excepțional” de care amintea domnul Sever. De această dată, din trecutul excepțional al domniei

sale. Poate e un drum presărat cu fulgi de nea trimiși din Poiana Cătuneniilor, din munții cei de peste 1200 de metri, unde pruncul Sever a văzut lumina zilei sau poate e un drum în care fulgii vin de mai sus, chiar din înaltul cerului, de unde regretatul domn profesor ne privește acum, în timp ce fulgii se prefac în stropi de lacrimi, mângâindu-ne în lună de martie... Nu știu, doar simt... Tremurând, iau în mână un număr din revista măiereană „Cuibul visurilor”, revistă fondată tot de domnia sa. Nu e un număr oarecare, e numărul din mai 2021 (și când te gândești că tot în luna mai, 1996, apărea primul număr al revistei în format tipărit!?), e numărul dedicat în totalitate memoriei domnului Sever... Din ceea ce s-a scris aici (cu litere de aur ce au rămas în inimile noastre), mă opresc chiar la primele pagini, refăcând încă o dată, alături de familia domniei lui și de cei care l-au cunoscut, drumul distinsului profesor Sever Ursa...

S-a născut la data de 8 martie 1932, în satul Poiana Cătuneniilor din comuna Ilva Mare. Școala primară a început-o la Ilva Mare, dar a terminat-o în Bucovina, pentru că împreună cu părinții lui, Augustin și Victoria, a fost refugiat la Vatra Dornei, Iacobeni și Stulpicani. Liceul l-a început în Câmpulung Moldovenesc, unde a făcut prima clasă (1943-1944), clasa a II-a urmând-o la Ineu, Arad, unde din nou a fost refugiat, clasele a III-a și a IV-a continuându-le la Liceul „George Coșbuc” din Năsăud. Tot la Năsăud a urmat Școala Normală (Liceul Pedagogic) între anii 1948-1952, obținând diploma de învățător, ca premiant. Apoi a urmat cursurile Facultății de Filologie a Universității „Victor Babeș” din Cluj-Napoca, pe care a absolvit-o în 1956, cu diplomă de profesor de limba și literatura română, fiind printre cei dintâi.

Ca muzeograf la Muzeul Grăniceresc din Năsăud, s-a ocupat de întemeierea și reconstituirea Casei Memoriale „Liviu Rebreanu” de la Prislop. În anul 1958 s-a transferat la Maieru, ca profesor și muzeograf, și a întemeiat Muzeul „Cuibul visurilor”, pornind de la o expoziție memorială în holul școlii. Tot în acest an s-a căsătorit cu învățătoarea Doina Sângeorzan din Maieru. Împreună au avut doi fii: Liviu, profesor de educație fizică, și Ovidiu, conferențiar universitar, ambii fiind căsătoriți. La Maieru a fost atât muzeograf, cât și profesor de limba și literatura română, vreme de 45 de ani, între anii 1984-1990 fiind director al Școlii

(continuare în pag. 2)

Viorel-Daniel PARTENE

Profil

Măiereanca Claudia Candale, inginer energetician, a devenit Expert în cadrul Companiei Naționale de Transport al Energiei Electrice

Comuna Maieru a dat țării 20 de doctori în diverse domenii (cu doctorate luate în România sau străinătate), alți doi fiind, la ora actuală, doctoranzi.

Claudia Candale

Astăzi, vă prezentăm profilul unei fete născute în Maieru în 1991, jud. Bistrița-Năsăud, care, prin forțe proprii, a avut un parcurs merituos, ajungând, în prezent, Expert Rețele Electrice în cadrul Companiei Naționale de Transport al Energiei Electrice – Transelectrica SA. Este vorba de Claudia Candale, fiica Ilenei și a lui Mihai, oameni înțelepți, harnici și gospodari, înzestrați cu mult bun-simț și respect față de valorile umane.

După absolvirea celor 8 clase la Maieru, Claudia a urmat cursurile Liceului Teoretic Solomon Haliță din Sângeorz-Băi, specialitatea matematică-informatică (promoția 2010), cu activități de voluntariat încă din această perioadă, apoi Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca (promoția 2014), cu două masterate, unul la Facultatea de Inginerie Electrică, specializarea: Managementul Sistemelor Electroenergetice Moderne (în 2016), și altul în cadrul Universității Babeș-Boyi – FSEGA: Managementul Dezvoltării Afacerilor. Ambițioasă și perseverentă, în 2016 a urmat un curs postuniversitar, specializarea: Auditor energetic pentru clădiri, iar între 2020-2021, un nou curs postuniversitar: Eficiență și sustenabilitate energetică pentru manageri energetici și specialiști

(continuare în pag. 2)

Icu CRĂCIUN

Prof. SEVER URSA (decembrie 2015)

Foto: Viorel-Daniel Partene

In memoriam**SEVER URSA (1932 – 2021)**
medalion*(continuare din pag. 1)*

Generale din Maieru, care poartă în prezent cu mândrie numele lui Liviu Rebreanu.

Domnul Sever Ursa a desfășurat și o bogată activitate publicistică, debutând în anul 1956, cu reportajul „În satul lui Ion”, publicat în „Gazeta literară”, acesta fiind urmat de alte eseuri cu tematică rebreniană, publicând peste 150 de articole, eseuri, reportaje, recenzii, studii, la care se adaugă numeroase interviuri în presa scrisă sau la radio și televiziune, dintre care amintim: „Liviu Rebreanu în satul copilăriei sale”, în „Arhiva Someșană”, Serie nouă. Muzeul Năsăud, 1972,

DI. SEVER URSA; Imagine din documentarul *Învingătorii* (2008), producător Doru Mitran

pp.95-201; „Valorificarea elementelor de istorie locală într-un muzeu sătesc”, în „File de istorie”, vol. III, Bistrița, 1972, pp. 195-2001; „Pledoarie pentru lectura model a textului literar”, în „Limbă și literatură”, București, vol. II, 1976, pp. 186-190; „Pe urmele lui Liviu Rebreanu” (în colaborare), în „Cronica”, 12 decembrie 1975; „Vine fruntea cununii..”, în „Ecoul”, 23 septembrie 1978; „Maieru - cuibul visurilor dar și al împlinirilor”, în „Ecoul”, 12 mai 1981; „Justin Ilieșiu, poetul refugiaților ardeleni”, în „Răsunetul”, nr. 1334, 21 martie 1995 ș.a. Numai în „Cuibul Visurilor” a publicat peste 100 de articole, reportaje și studii.

De asemenea, a publicat mai multe volume de autor sau în colaborare, dintre care amintim: „Bistrița-Năsăud, vatră folclorică” (coautor), Editura Sport-Turism, București, 1979; „Muzeistica școlară”, în volumul „Enciclopedia practică a copiilor”, Editura Ion Creangă, București, 1982; „Constelația Liviu Rebreanu” (coautor), Editura Macarie, Târgoviște, 1994; „Omagiu lui Liviu Rebreanu”, ediție revăzută și adăugită, Editura Macarie Târgoviște, 2006; „Sfinte firi vizionare...”, (în colaborare), Editura Gloria, Cluj-Napoca, 2000; „Poezii de Justin Ilieșiu”, antologie, Editura Napoca Star, 2006 etc, altele rămând în stadiul de manuscris.

De numele domniei sale se leagă: înființarea Cercului literar-folcloric „Liviu Rebreanu”, cu care a înzestrat mereu muzeul măierean, care numără șapte secțiuni distincte, cu o bibliotecă proprie de peste 7000 de volume, înființarea încă din anul 1967 a revistei școlare „Cuibul

Visurilor”, reînființarea Societății Culturale „Liviu Rebreanu”, punerea bazelor manifestării tradiționale „Zilele Măierei”, cu întâlnirea periodică a fiilor satului, înființarea Ansamblului folcloric „Cununa Maierului” (1964), distins cu premii la festivaluri interne și internaționale, înființarea revistei „Cuibul Visurilor” (mai 1996), publicație sprijinită redacțional de un prestigios și distins grup de colaboratori.

Amintim că domnul profesor a fost președinte de onoare al Societății Scriitorilor Bistrița-Năsăud și membru în Comitetul Asociației ASTRA, a participat cu comunicări științifice la peste 90 de simpozioane și întruniri culturale, profesionale etc, fiind decorat și distins cu multe diplome, dintre care amintim: Ordinul Muncii, clasa a III-a (1981) și Meritul Cultural, clasa a III-a.

De asemenea, domnia sa este Cetățean de Onoare al localităților Maieru, Ilva Mare și Năsăud.

„A fost, prin excelență, dascălul exigent, dar cumpănit, mentorul și îndrumătorul pasionat al sutelor de elevi, care îl vor purta în sufletul și în cuvintele lor, de-acum încolo.

A fost un om puternic, prin vorbe și fapte, care s-a bucurat, dar a și suferit mult, pe nedrept și adesea fără cuvinte.

Deși acum pierdut ca ființă, îl vom regăsi pe profesorul Sever Ursa în veșnicie, în ceea ce a întemeiat, a format și statornicit aici, printre noi – de la cărți și muzee, la oameni de prestigiu și amintiri de neuitat.” (Ovidiu Ursa).

Viorel-Daniel PARTENEProfil**Măiereanca Claudia Candale, inginer energetician, a devenit Expert în cadrul Companiei Naționale de Transport al Energiei Electrice***(continuare din pag. 1)*

în energie. De asemenea, în 2017, a primit Certificatul nZeb – Nearly Zero Energy Buildings (Proiectare Integrată și Eficiență Energetică), iar în 2021 autorizare ANRE (Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei), gradul IV A și gradul IV B.

Din anul 2017 este doctorand la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Inginerie Electrică – Departamentul de Energetică.

Și-a început parcursul carieristic din sectorul energetic, în anul 2017 în cadrul CNTEE Transelectrica SA – Sucursala de Transport Cluj - Napoca, în cadrul Serviciului Tehnic, pe poziția de

inginer principal, dar prin perseverență și implicare, în anul 2020 aceasta se transferă la Executivul Companiei, având sediul la București, și ajungând în prezent pe funcția de Expert Rețele Electrice în cadrul Direcției Tehnice, Eficiență Energetică și Tehnologii Noi. Astfel, din această poziție, contribuie activ la dezvoltarea și implementarea proiectelor de anvergură din cadrul Sistemului Energetic Românesc.

Grija pentru energie și mediul înconjurător, au determinat-o să dedice timp domeniului de eficiență energetică, devenind astfel și manager energetic de industrie și localități, autorizat, membru al Societății Auditorilor și Managerilor Energetici din România, iar la finalul

anului precedent aceasta a fost aleasă membru al consiliului director al acestei societăți profesionale.

Din dorința de dezvoltare profesională și de a aduce schimbare în sectorul energetic românesc, din anul 2019 se implică într-o acțiune de voluntariat și devine inițial expert în cadrul Future Energy Leaders Romania, organizația de tineret a Comitetului Național Român al Consiliului Mondial al Energiei, dezvoltată de World Energy Council, iar în anul 2022 este aleasă membru în Consiliul Director, unde alături de alți tineri reprezentativi ai sectorului energetic, dezvoltă proiecte de conștientizare, de informare a societății civile, participă la conferințe de profil și exprimă viziunea organizației în raport cu sectorul energetic.

Icu CRĂCIUN**Aurel Partene (1929-2020)**

S-a născut la Maieru în data de 16 august 1929, din părinții Avram și Lucreția, fiind penultimul din cei șapte copii ai familiei.

A urmat 8 clase la școala din localitate, având mai mulți dascăli printre care și Constantin Partene, prietenul romancierului Liviu Rebreanu. După terminarea școlii a fost păcurar timp de 5 ani de zile, intrând apoi în serviciul militar (1950-1953), fiind repartizat în cadrul Securității. Revenit pe plaiurile natale, s-a angajat la I.F.E.T., apoi a ocupat postul de casier la Cooperativa Maieru, fiind numit mai târziu ajutor al agentului sanitar. În anul 1955 se căsătorește cu Mărioara, născută Bolfă, însă nu vor avea copii.

De-a lungul vieții, a publicat mai multe volume: „Călătorie pe urmele domnului nostru Iisus Cristos” (Editura George Coșbuc, Bistrița, 2009), „Judita-fecioara martiră” (Editura George Coșbuc, Bistrița, 2014), precum și diverse articole în ziarele: „Adevărul”, „Răsunetul” și „Cuibul Visurilor”.

Moare la data de 25 august 2020, la vârsta de 91 de ani.

Viorel-Daniel PARTENEViata la țară**Calendarul unui agricultor măierean**

Chiar dacă avem de-a face cu însemnări laconice, acest calendar cu o vechime de peste șase decenii (1954-1961) are o valoare istorică certă. Redactarea s-a făcut după jurnalul în original al domnului Aurel Partene (n. 1929- d. 2020), fiu de seamă al Maierului, provenit dintr-o familie remarcabilă (din văiug, cum se spunea pe atunci). De departe, putem constata faptul că diversele intemperii sau anotimpuri atipice nu au modificat prea mult rodirea, bucatele fiind aproape întotdeauna îndestulătoare. Aflat sub scutul munților, se pare că Maieru a fost și este un pământ binecuvântat.

Anul 1954*Iarnă grea.**Primăvara a sosit devreme.**Vară bună, bucate bune, iarbă slabă.**Toamnă lungă.*

La Crăciun nu era zăpadă: umblau oile în iarbă. Numai de Anul Nou a căzut.

An bun, roditor.

Anul 1955*Iarnă puțină, cam ploioasă.*

Primăvara a sosit devreme. Plugurile au ieșit devreme.

Vară foarte ploioasă. Nu puteai să faci fân.

*(continuare în pag. 3)***Toader-Dorel BAZGA**

Viata la tară

(continuare din pag. 2)

Ploua în fiecare zi. Bucate bune și iarbă bună.

Toamnă secetoasă, dar lungă.

La Crăciun încă nu era căzută zăpadă. Numai în preajma Anului Nou a căzut.

An bun, roditor.

Anul 1956

Iarnă puțină, abia trei săptămâni din februarie.

Ianuarie ploios. Februarie friguros.

Primăvara: martie și april friguros. Plugurile au ieșit foarte târziu. Oile nu au scăpat în iarbă decât la sfârșitul lui aprilie.

Vara: iunie, iulie, august luni bune, după care s-au făcut bucate bune. Porumb bun, dar la loc apăsător slab. Grâu s-a făcut oriunde bun. Iarbă bună. Vară amestecată.

Toamnă secetoasă, otavă puțină.

Iarna a căzut devreme, la 1 noiembrie.

În general an bun.

Anul 1957

Iarnă bună. Ianuarie friguros, februarie tot friguros și cu cale de sanie. Decembrie cu zăpadă.

Primăvară potrivită. Martie călduros. Aprilie frumos. Plugurile au ieși în 1 aprilie.

Calendarul unui agricultor măierean

Vară foarte ploioasă. Iunie, iulie, august ploios, de nu puteai face fân. Iarbă potrivită. Pe Valea Muntelui (n.a. Anieș) au mâncat cormanii. În general holde bune, iarbă potrivită, porumb bun.

Toamnă secetoasă și lungă. Septembrie, octombrie secetoasă. Noiembrie potrivit. Decembrie cu zăpadă.

Anul 1958

Iarna bunișoară, iar frigul a ținut până în 5-6 mai.

Primăvara: Plugurile au ieșit foarte târziu, abia după 16 aprilie, dar, începând de prin 10 mai a dat o mare căldură și în trei zile a și înfrunzit codrul și pomii de tot felul.

Vara: Seceta a ținut toată vara. Oamenii au făcut fânul tot, aproape neplouat deloc. Fân a fost cam puțin, dar bun.

Toamnă frumoasă, cu secetă. Bucate de tot felul s-au făcut și toamna a ținut până la Crăciun și anul Nou.

Așa un an cam rar, fiind foarte bun

Anul 1959

An bun, roditor. Bucate s-au făcut; fân a fost destul.

Anul 1960

An bun.

Porumbul cam slab la loc apăsător.

Iarba bună.

Plugurile au ieșit devreme.

Anul 1961

Iarnă puțină.

Primăvară devreme.

În vara anului

acesta și în

toamnă nu a

plouat și a fost o

secetă nemaipomenită.

Nu țin minte nici bătrânii de

o așa secetă. Totuși, bucatele au fost bune.

Cartofii, la fețe, au fost slabi. Iarbă cam puțină.

Dicționar:

fațe – terenuri aflate pe versanți cu expoziție sudică

corman - larva cărăbușului de mai

Aurel Partene (februarie 2019)
Foto: Viorel-Daniel Partene

Toader-Dorel BAZGA

Istorie

DIN PRESA INTERBELICĂ A JUDEȚULUI NOSTRU. AZI, GAZETA BISTRITEI

Perioada cea mai fastă a istoriei românești a fost perioada monarhică. Atunci s-a câștigat independența României și s-a înfăptuit Marea Unire.

Urmarea acestor evenimente majore în toate domeniile activității umane s-au făcut progrese, s-au înfăptuit realizări remarcabile, lucrurile erau așezate pe o temelie statornică, perenă.

Județul nostru, parte integrantă a României mari, a fost cuprins de iureșul general, acela al dezvoltării, al prosperității, așa cum era firesc.

Din punct de vedere cultural să ne oprim puțin asupra publicațiilor (ziare și reviste) acelor vremi. Mai ales că de atunci s-au scurs o sută de ani. În atenția noastră intră "Gazeta Bistriței". scrisă "Gazeta Bistriței". Harnicul publicist, istoric și scriitor conjudețean, Teodor Tanco, în "Istoria presei românești" (Cluj-Napoca 2004) demonstrează că această publicație este ziar, nu revistă așa cum s-ar putea crede la o primă impresie.

Așadar, acest ziar a existat în două perioade sau serii de ani: perioada întâi, 1903, 1905-1909, perioada a doua: 1921-1932. Din prima perioadă este de reținut faptul că ziarul îl avea corespondent pe viitorul ctitor al romanului românesc - Liviu Rebreanu -, adoptat, mai târziu, ca patron spiritual al Maierului. Tot în cartea de mai sus, p. 88, a lui Teodor Tanco se spune: „Pentru a-și realiza țelurile, ziarul a abordat problemele esențiale din ce frământă viața și epoca”.

În cea de-a doua perioadă de existență (1921-1932) adică o duzină de ani, noi am constatat, consultând-o, următoarele lucruri de reținut.

La început ziarul bistrițean apare săptămânal, sâmbăta, apoi la două săptămâni, sub comanda unui comitet de direcție, uneori este arătat și responsabilul principal. Avea formatul de 46x30, din al XII-lea an: 32x25 pentru ca apoi să apună dovadă a precarității vieții atât pentru cei care o redactau cât și pentru abonații sau cititorii ziarului.

Totuși este un fapt meritoriu că a rezistat 12 ani, mai ales că a semnalat faptele remarcabile ale acelor ani (cu bune și rele) întocmai ca un seismograf al pământului, pentru noi, cei de acum un tezaur din care să ne înfruptăm din cei bun, să ocolim ce este rău, să luăm ca exemple de urmat modele exemplare, să reliefăm valori cu caracter peren-uman.

În cei 12 ani de existență ai ziarului s-au petrecut evenimente naționale și/sau județene demne de consemnat și de reținut prin însemnătatea sau semnificația lor. Evenimente de toate naturile: politice

(ziarul s-a declarat și a fost apolitic), sociale, culturale etc. Ceea ce a îmbogățit sau întregit istoria județului.

Din punct de vedere politic, așa cum arătam mai sus, România era monarhie, adică regat condus de un rege. Regele de atunci era Ferdinand, primind și calificativul Întregitorul de la istorici, mai apoi trecut ca atare în manualele de istorie. Numai că în această perioadă duzinală, la 20 iulie se stinge din viață Ferdinand. A trăit între anii 1865-1927. Ne-a lăsat ca moștenire o țară rotundă. După prevederile de atunci tronul trebuia preluat de Carol II. Numai că el a abdicat de la tron. După un sejur exotic și erotic de aproape patru ani, se răzgândește și se întoarce în țară pe care o conduce zece ani: 1930-1940. Ani care ar fi trebuit să fie rodnici și fructuoși, în parte au și fost, însă nu pe măsura vremurilor care urmau, asta și pentru că se apropia Al Doilea Război Mondial. Cu o armată slab dotată, cu un rege fluctuant, cu o Germanie înarmată până în dinți, cu Occidentul imprudent și tolerant la pretențiile și pregătirile Germaniei naziste, România ajunge să fie sfârtecă prin Dictatul de la Viena (iar Austria!) de către germani, între unguri și români, cedând o jumătate din Ardeal fără a se trage un singur glonț de apărare.

Ultimul rege al României a fost Mihai (1921-2017). Excedând timpul la care se raportează lucrarea noastră, dar încheind perioada monarhiei sub aspectul șirului de regi, regele Mihai rămâne în istorie prin lovitură de stat din 23 august 1944 prin care a întors armele contra Germaniei, aliatul de până atunci, cu consecința întregirii Ardealului sfârtecat.

Din punct de vedere social nu pot fi trecute cu vederea problemele majore care au frământat județul: dezbaterile privitoare la administrarea pădurilor grănicerești cu ample consecințe pe plan școlar, cultural, economic ale celor patruzeci și patru de comune cu domeniile lor comunitare, înființarea societății de exploatare a pădurilor „Regna”, aspecte legate de mișcarea cooperatistă din județ, articolele legate de vechea bancă „Aurora” din Năsăud.

În perioada de existență a revistei, tot cu privire la județul nostru asupra Năsăudului, trebuie arătat că s-au abătut două nenorociri: inundația din 1922, apoi incendiul din 1927. La inundație au fost rase de pe suprafața pământului 72 de case, 35 de edificii economice, 22 se vieți omenești pierdute. De reținut și apelul patetic al prefectului de atunci, Solomon Haliță, apel la care oamenii au răspuns creștinește, adică după cât au putut și după cât i-a îndurat inima. (G. B., nr.12/

15 VII 1922) La incendiul din 1927 au fost prefăcute în cenușă 107 imobile și au rămas fără adăpost 116 familii. Din nou, solidaritatea umană și-a spus cuvântul.

În 1926 a fost dezvelit bustul lui Coșbuc; cu această ocazie, au luat cuvântul mai mulți vorbitori, inclusiv scriitorul Liviu Rebreanu. Cuvântul lor a fost redat în mai multe numere succesive ale ziarului „Gazeta Bistriței”. Același bust, în perioada ocupației maghiare (1941-1944), a fost împușcat de honvezi de mai multe ori, lui „Coșbuc” producându-i răni ușoare.

Articole referitoare la persoane, întâmplări sau evenimente legate de Maieru sunt puține. Așa puține cum sunt, ele merită evidențiate.

Mai întâi este articolul AVE CAESAR închinat regelui Mihai (G. B., nr 11/1920) și semnat de măiereanul Ioan Partene, prefect, senator și om politic, președintele Partidului Național Liberal, plătind cu viața activitatea lui politică în închisoarea Văcărești în anul 1952, sub comuniști, osemintele lui neputând fi recuperate de cele două fiice ale sale. Fiica sa în viață, Ana –Maria Partene împreună cu scriitorul măierean Icu Crăciun și-au făcut o datorie de onoare editând o carte a decedatului anul trecut cu titlul „Viața și operele lui Anton Pann” (Editura Pim, 2022). Tot cu privire la acest măierean vrednic, directorul muzeului „Cuibul visurilor” din Maieru, Viorel –Daniel Partene, a reperat în G.B. un articol sub inițialele I.P. despre sosirea anotimpului primăvara. Articol liric.

Tot legat de Maieru (GB nr.7/ 1929, p.3) apare articolul „Cercul cultural în Maieru” în care se arată ...,că în 17 februarie” învățătorii cuprinși în cercul cultural sub conducerea directorului Nicolae Mureșan s-a ținut o lecție deschisă la care au participat pe lângă școlarii măiereeni și elevi din Năsăud. Tema lecției a fost „Pământul argilos, cărămida, vasele”. S-a ținut dizertația lecției, experiența, observațiile, iar „criticile de încheiere au avut un real succes.”

În aceeași „Istorie a presei românești” a scriitorului Tanco este un paragraf de încheiere cu următorul conținut: „Gazeta Bistriței rămâne în atenția istoricului prin atâtea evenimente pe care le-a consemnat, ca și prin onestitatea îndrumării și informării, prețuită și azi de cititorii presei de odinioară, un model de presă locală”. Noi ne bucurăm de faptele oamenilor din trecut, considerând că avem obligația de a le evidenția și elogia.

Macavei Al. MACAVEI

LIVIU REBREANU ȘI ETERNUL FEMININ (4)

VIII. ADAM ȘI EVA

Conform teoriei metempsihozei, bărbatul și femeia nu pot fi fericiți decât după a șaptea reincarnare. Calvarul căutării mereu trează stăruie din trebuința de a găsi perechea de echilibru. De aceea cei doi se caută în vălmășagul imens al vieții omenesci cu atâta ardoare. Un bărbat din milioanele de bărbați dorește o singură femeie, din milioanele de femei. Unul singur și una singură! Întâlnirea de la Iași a lui Rebreanu, primul caz de acel „deja vu”, l-a tulburat din clipa când a simțit o simpatie ucigătoare pentru acea necunoscută:

„Pe strada Lăpușneanu din Iași, 1918, pe o răpăială de ploaie, am întâlnit o femeie cu o umbrelă. Din depărtare, m-au uimit ochii ei verzi, mari, parcă speriați, care mă priveau cu o mirare ce simțeau că trebuie să fie și în ochii mei. Femeia mi se părea cunoscută, deși îmi dădeam perfect seama că n-am văzut-o niciodată. Din toată înfățișarea ei înțelegeam că și ea avea aceeași impresie. Am trecut privindu-ne cu bucurie și curiozitate ca și când ne-am fi revăzut după o vreme îndelungată. Nu ne-am oprit însă, deși am dorit amândoi. Umbrela îi alunecase într-o parte. Din figura ei n-am reținut decât ochii și mai mult privirea...”

Această întâlnire declanșează pentru Rebreanu alte două episoade biografice: prima, o iubire romantică din tinerețe, a doua, halucinația când visase că se îndrăgostise de fiica frumoasă a unui feudal.

Dacă ne referim la romanul *Adam și Eva*, vom observa că personajele sunt dispuse în perechi, Mîrza e tânărul rob, eroinele care dau și titlurile capitolelor: Taia, Hamma, inițial Nippur, Maria, Antoanela, inițial Maria și Ana, Yvone, Ileana, Alina și Miron Mugur, dar și Natalia Negri alături de poezii Șt. O. Iosif și Dimitrie Anghel, pomeniți în caietele de creație.

Pe capitole, Navamalika, nume de floare albă și cea mai scumpă din lume, India și păstorul Mahavira alcătuiesc primul cuplu. Mahavira e o fecioară cu trupul plâpând, „acoperindu-și sânii cu mâinile”. Privirea lor îi deschide lui Mahavira parcă porțile cerului și-i arată calea iubirii eterne. În capitolul al doilea, *Isit și Unamonu*, Isit apare ca întruchiparea spiritului feminin migrator dintr-o viață în alta, iar atracția dintre cei doi e brutală. Capitolul al treilea – *Gungumm și Hanmma*, Femeia e prezentă cu „niște ochi albaștri peste care genele lungi negre aruncau umbre. Ochii ei se umplură de o duioșie în care licărea și speranța și chemarea, și o iubire tulburătoare...” Capitolul al patrulea, *Servillia și Axius* – eroina are ochii verzi și adânci, ca un vârtej de ape și plini de o lumină fermecătoare. Urmează alte perechi: Maria și Adeodatus, Yvonne și Gaston. În *Ileana și Toma*, acesta întâlnește o femeie necunoscută: „ochii ei verzi, mari, cu o lumină tainică, moale și învăluitoare ca o îmbrățișare.” Ciocnirea privirilor nu ține mai mult de o secundă, după care protagonistul nu-și mai găsește liniștea. La întâlnire, privirile lor vorbeau, așteptau... Doruri, deznădejdi și bucurii înviau în sufletele lor, înseninându-le fericirea. Se cunoșteau parcă dintru începutul începuturilor și cunoștința lor era pentru eternitate.” Obsesia privirii rămâne semnul unui mare dezechilibru, al pierderii treptate a personalității și a crizei de identitate, dar în același timp e și o propunere pentru un punct conștient cu necunoscutul (Cf. Aurel Sasu, *Sărbătoarea operei*, 1978). De altfel, chiar Rebreanu sublinia că un bărbat trebuie să caute și să întâlnească pe pământ pe unica lui femeie, căci numai împreună vor cunoaște iubirea divină prin care sufletele lor se unesc într-un singur suflet etern.”

Toma Novac și Ileana re trăiesc celelalte șase vieți anterioare, Toma rănit de moarte din partea soțului Ileanei, e asistat de Ileana..

Al. Săndulescu observă că Rebreanu a creat un tip ideal de femeie determinat de împrejurări biografice și de structura lui psihică. Cuplurile rebreniene sunt sortite suferinței deoarece: „Dragostea nu încetează nici în acest roman să evoce perechea ei tragică, moartea. Astfel că bărbatul care iubește este pedepsit crud, cu pierderea vieții ca și în romanul *Ion*. Triumful erotic e și aici prezent, perechile cunosc calvarul căutării, după întregire, se produce o ruptură cu grupul de apartenență, doar în planul spiritualității pure.

Adrian Dinu Rachieru subliniază că privirea e semnul unui sentiment scos din temporalitate și proiectat într-un viitor fără sfârșit, Acesta e fericit în postumitate, ca atare, iubirea e o cale de-a învinge moartea. În orice roman rebrenian, iubirea nu-și realizează aspirațiile. Tragismul ar proveni din chiar energiile dezlănțuite ale erosului tulburat. Scenariul erotic cuprinde peste tot iubirea întreruptă de moarte sau deviată din mersul ei de scopuri sociale sau politice ale individului. Fiecare iubire se rezolvă compensatoriu în imaginar...

Bibliografie:

Liviu Rebreanu, *Opere, vol. 6, Adam și Eva*, Editura Minerva, București, 1974, Ediție critică de N. Gheran. Variantele în colaborare cu Valeria Dumitrescu.

Adrian Dinu Rachieru, *Vocația sintezei – eseuri asupra spiritualității românești*, Editura Facla, Timișoara, 1985, capitolul „Cuplul etern – un mit personal rebrenian”, p. 150 și 267

Al. Săndulescu, *Introducere în opera lui Liviu Rebreanu*, Editura Minerva, București, 1978.

Ion Simuț, *Prefață în Adam și Eva*, de Liviu Rebreanu, București, 2006.

IX. O „MĂRTURISIRE” ȘI O DEDICAȚIE – Liviu către Fanny, începuturi...

Pentru a înțelege geneza controversatei povestiri *Mărturisire* ce are ca (auto)dedicație: „Doamnei Fanny R.”, transformată apoi în „Pentru Fanny”, este imperios necesar să vedem câteva puncte de vedere autorizate asupra celor doi protagoniști, Liviu și Fanny. Victor Eftimiu, în articolul intitulat „George Coșbuc și Liviu Rebreanu”, din revista *Steaua*, ne precizează că, în toamna lui 1911, Rebreanu era secretar literar al Teatrului Național din Craiova, iar director era Emil Gârleanu. Rebreanu a venit de prin părțile Năsăudului, trecând granița clandestin. Apare ca un tânăr înalt, blond, cu ochii albaștri spălăciți, timid, rezervat, poreclit „Neamțul”. Fanny Rădulescu cu care s-a căsătorit, i-a arătat o dragoste și un devotament nemaîntâlnit, această iubire, Liviu a împărțit-o și cu fiica acesteia, Puia. Niculae Gheran privește cu oarecare rezervă, dar obiectiv acest moment al primei întâlniri a lui Fanny cu Liviu, făcând următoarea observație: „E greu să scrii despre lucruri auzite de la alții, după cum este riscant să omiți știrile de primă mână.” Pe de altă parte, Fanny însăși descrie în amănunțime acest moment: Scris a fost ca în lotul primelor cunoștințe făcute de Liviu, după stabilirea la București, să intru și eu, (e vorba de perioada dintre 15 oct. 1909 și 15 sept. 1910). Ștefana Rădulescu, menajeră în 1908, se afla în Călărași, str. Rahova, nr. 18, departe de lumea teatrului, iar Liviu prin Măgura Ilvei și Nimigea, ca ajutor de notar. Astfel că Fanny ajunge la Craiova, în 27 iulie 1911, Liviu era doar admirator al ei prin acele cronici dramatice exaltate semnate cu pseudonim (I. L. Dorna sau Lungulescu Dorna, până în martie 1912.

Mărturisire a apărut întâi în „Almanahul Societății Scriitorilor Români, 1912, p. 175-178, la rubrica „Pagini lirice despre dragoste”, cu mențiunea: „Din volumul *Frământări* ce va apare în curând și cu dedicația „Doamnei Fanny R.” N. Gheran este surprins de factura lirică a textului, neobișnuită și rară. Îl citează pe Aurel Sasu în privința veridicității acestei scrisori (vezi „Fuga în imaginar”). Fanny își amintește împrejurările în care i-a fost trimisă această scrisoare-dedicație: „Într-o seară, la plecare, Liviu m-a lăsat să înțeleg că i-ar face plăcere să-mi facă o vizită și să cunoască pe mama, cu care locuiam. Fără nicio clipă de gândire, i-am răspuns că-l așteptam a doua zi după amiază, spre orele cinci, și, înainte să-mi ureze noapte bună, mi-a dat o scrisoare, rugându-mă să-i făgăduiesc că am s-o citesc numai acasă, în liniște, la lumina lămpii, netulburată de nimeni și nestingherită de nici un gând. Mă simțeam cuprinsă de o neliniște ciudată. Totuși, calmă, fără să mă grăbesc, m-am îndreptat spre casă. Știam că sunt o fire emotivă și căutam să acord timpului menirea de a-mi aduce liniștea necesară unui răspuns bine gândit. Ajunsă acasă, mi-am scos mânușile, pălăria, m-am așezat la masa din mijlocul

camerei, am privit lung scrisul mărunț, regulat de pe plic, l-am deschis încet și am început să citesc lunga scrisoare. „Scumpa mea...”

O precizare e necesară, scrisoarea-poem a fost scrisă în București, când Fanny nu era încă actriță, începutul așa-zisei scrisori speciale sună astfel: „Mulți cred că se laudă zicând: Iată, inima mea! Vi-o dau... N-am nevoie de ea... Mie nu mi-e frică de chinurile geloziei, mie nu-mi pasă de tremurările înfrigate ale iubirii! De un singur lucru mă feresc! Să nu fiu banal! Aș vrea să sufăr, aș vrea să scrâșnesc din dinți, să-mi smulg părul și să adorm cu genele muiate în lacrimi! Astfel, cel puțin, aș ști că trăiesc, aș înțelege, poate, ce înseamnă a iubi... dar zilele trec, veșnic aceleași, sarbede și plictisitoare, și viața mea se scurge întocmai ca viața unei gângăni netrebnece... Eu nu pot avea o iubire, eu nu pot avea decât iubiri... Iubirile acestea însă răsar repede, pălpăiesc o clipă și apoi pier, dispar pentru totdeauna, parc-ar fi fost niște visuri pe care le uiți îndată ce te-ai deșteptat din somn...”

Și eu credeam că nu pot iubi, și eu îmi închipuiam că vina nu este în mine, ci în ele, în femeile care nu merită să fie iubite... ” Înțelegem deocamdată în acest început de epistolă că scriitorul se ferește de banal, nu-i este frică de gelozie și ar vrea să sufere pentru a înțelege ce-i iubirea. Regretul acestuia este că nu poate avea numai o iubire, ci doar mai multe, iar de vină ar fi femeile care nu merită să fie iubite. Nimic special momentan pentru cineva anume, lamentarea poate fi explicată prin vârsta fragedă și instabilitatea unei stări materiale onorabile.

În ceea ce privește dilemele iscate asupra genezei acestei proze, Aurel Sasu a prezentat documente de istorie literară într-o lumină proprie. Scrisoarea în cauză ar fi doar o povestire (vezi și C. D. Papastate, *Pe urmele lui Liviu Rebreanu la Craiova*, în „Limbă și literatură”, nr. 7, 1960). Textul ca atare a fost reprodus de Fanny în volumul *Cu soțul meu* și s-a creat așa-zisa legendă cu dedicația. Se știe că Rebreanu a tradus 11 povestiri din scriitorul maghiar Szyni Gyula după care s-a inspirat și cu care a colaborat. Scrisoarea tradusă primește ideea de confesiune deoarece textul este adaptat.

Să reluăm încă un fragment. „Astăzi încă știu și înțeleg că iubirea este făcută pentru cei umili, că cei mândri nu vor putea iubi niciodată... cei mândri își închipuiesc că nu au trebuință de iubire, ei nu vreau decât să cucerească, mereu să biruiască., ei cred, în sfârșit, că și în iubire succesul e tot. Dorințele lor poate se vor împlini, poftele lor, poate vor fi mulțumite de... dar, vai, iubirea n-au s-o cunoască niciodată.

Căci iubirea cere supunere, o supunere oarbă, ca și credința. În iubire n-ai să fii convins niciodată, n-ai să aștepti probe niciodată. Tot ce nu e supunere și devotament nu e iubire. Trebuie să trăiești mult, trebuie să suferi mult, trebuie să pricepi mult pentru ca inima ta să fie în stare a primi iubirea. Cei ambițioși, cei mândri, cei obraznici și nerecunoscători nu pot ști ce este iubirea și așa cei mai mulți dintre noi de-abia la vârsta de cincizeci de ani începem să înțelegem iubirea, atunci când deci e prea târziu...”

Pe mine viața m-a frământat, m-a umilit, mie viața mi-a mulcomit glasul. Astfel am ajuns să nu mai spun că ele nu merită să fie iubite, ci să strig pretutindeni: știu că iubesc fiindcă am învățat a plânge, a suspina și a mă resemna. Astăzi aș vrea și eu să nu iubesc, aș vrea să fiu iar mândru, ambițios, cuceritor... Din asta se vede că sunt îndrăgostit.”

Asistăm în acest fragment la câteva considerații personale despre iubire la modul general: cei mândri nu pot iubi, ei au doar poftă, pe când cei umili au parte de iubire (să înțelegem că Liviu era umil, în fața cui și de ce?). Apoi se enumeră câteva condiții necesare unei iubiri adevărate: supunere, credință, devotament, suferință, pricepere. E nevoie de o anumită vârstă, ne atenționează autorul, pentru a înțelege iubirea, acei cincizeci de ani (cel ce scria avea doar douăzeci și cinci de ani). E prezentă și mărturisirea directă a lui Liviu că este îndrăgostit (de cine anume?).

Istorie

În volumul „Sub cenușa imperiului. Soldați români în armata austro-ungară”, București, Arhivele Naționale ale României, 2018 (editori: Radu Stancu, Florica Bucur; cuvânt introductiv: Liviu Maior), alături de alte scrisori, cărți poștale, memorii informații, găsim și două documente inedite ce au legătură cu Maieru.

Primul, consemnat la paginile 47-48, este o relatare din 30 iulie 1929 de la Târgu-Ocna, relatare despre executarea ofițerului român Emil Rebreanu (fratele marelui romancier Liviu Rebreanu), care încercase să dezerteze din armata austro-ungară și să se alăture celei române; incidentul a inspirat scrierea romanului „Pădurea spânzuraților” în care romancierul îl reprezintă pe fratele său prin personajul Apostol Bologna.

Redăm mai jos această relatare, precizând și sursa documentului - ANR, SANIC, colecția Scriitori. Diverse, dosar 18, f. 1-2v:

Dragă nevestică,

Eri am fost cu familia Jipa la Palanca. N-am relevat din această excursie, ca să zic așa, decât un singur fapt.

Tu cred că îți mai amintești bine de cartea lui Rebreanu „Pădurea spânzuraților”. Ei bine rostul scrisoarei de azi are scopul să completeze romanul. Dar ce are a face Palanca și cu L. Rebr.?

Uite. Când te apropii cu trenul de Palanca îți izbește vederea numaidecât o cruce de peatră, simplă de altfel, și cu toate acestea care este ornată de cele mai înfloritoare amintiri. Este crucea lui Emil Rebreanu, fratele romancierului, omorât de unguri în timpul războiului... Am aflat multe amănunte. La dreapta crucei este un copac, de care fusese spânzurat „Apostol”. Trebuie să știi că acest roman nu este deloc influențat de imaginația lui Reb., este pur și simplu viața fratelui său. Acum vreo doi ani, Liviu cu nevasta a dezgropat trupul fratelui său. Cu toate că Emil Reb. își exprimase ultima dorință înainte de execuție, de a fi înmormântat pe teritoriul românesc, totuși ungurii l-au îngropat în Transilvania, nu departe de frontieră. S-a săpat și s-a dat de un schelet care a fost recunoscut numaidecât prin faptul că-i lipsea un deget de la o mână. Alături de schelet era o pălărie, pălărie pe care Emil Rebreanu o aruncase în groapa umedă înainte de a fi spânzurat. Și acum ca și atunci când s-a săvârșit grozavul act, armata era împrejurul groapei, cu singura diferență că acum dădea eroului mort pentru cauza patriei onorurile cuvenite. Liviu R. se spune că n-a plâns. Cu capul sprijinit într-o palmă urmărea totul; și când muzica militară intona rugăciunea, cu ochii inundați în lacrimi a strigat: „Acesta este fratele meu”, iar deasupra groapei își tremura frunzele părul, parcă înfiorat de vedenia trecutului...

Acum îmi dau seama de ce romanul acesta e scris atât de frumos și cu atâta duioșenie. El este

In memoriam

Pe Ștefan Mișuț (trecut recent la cele vesnice), l-am cunoscut în 1968, anul în care Becleanul a fost declarat oraș, iar regretatul meu prieten a fost investit în funcția de vicepreședinte al Consiliului popular orașenesc Beclean. Primul vicepreședinte din istoria acestui oraș.

Un bărbat tânăr, frumos și sobru. Elegant în ținuta vestimentară și elevat în exprimare.

Locuia la Dej și făcea naveta la Beclean. Abonat la cantina Școlii profesionale de mecanici agricoli din localitate. Masa de prânz. În felul acesta, ne-am cunoscut încă din primele zile și ne-am împrietenit pe loc. Prietenia noastră a durat peste o jumătate de secol.

Ultimul text pe care i l-am dedicat lui Fănică (apelativ pentru prieteni) se intirulează Pe urmele dramaturgului. Vă propun să-l lecturăm împreună, vreți?

Puțini știu astăzi că Ștefan Mișuț, dramaturgul, a fost primul vicepreședinte al Consiliului Popular al nou-înființatului oraș Beclean. Din păcate, însă, n-a stat mult în această funcție, deși om al locului, născut în satul Coldău, azi cartier al Becleanului. Îl trăgea Dejul, ca un magnet, pas cu pas... Și dus a fost!

- Ei și?
- Și ce?
- Ce dacă?
- Dacă ce?
- Dacă n-ar fi plecat?
- Cine să plece?
- Cum cine? Ștefan Mișuț, dramaturgul.

Două documente inedite

exprimarea unei dureri simțite, unei dureri care l-a zguduit profund pe Liviu R.

În sat trăiește și azi preotul care l-a spovedit pe Emil și gazda lui: groparul Vidor. După cum vezi aici, numele nu-s împrumutate. Cât privește pe Ilonca, ea este măritată cu un ungar bogat.

Vezi, Valeria, eu nu pot ca să-și spun cât m-a mișcat toate noutățile acestea, dar în orice caz voi mai ceti odată romanul și sunt sigur că toată viața îl voi purta în gând.

Măine plec la Iași și pe urmă la Constanța, în ziua de 5 august.

Cu drag,

ss. indescifrabil

Cel de-al doilea document, consemnat la paginile 40-43, este o scrisoare trimisă de Matroana Motofeala din Maieru, soțului ei, pe front datând din data de 28 decembrie 1915. Indicând și sursa - ANR, SJAN Bistrița-Năsăud, fond personal Iustin Ilieșiu, dosar 74, f. 1-1v -, redăm mai jos această scrisoare:

Prea mult iubitul și doritul meu Ionică
Iată ieu al matala cunoscută Ioana M
Te înștiințez căci noi pân la scrieria
Acești mică epistolă ne aflăm bine
Și suntem sănătoasă care sănătate
Dorim să-ți dăruiască Bunul Dumnezeu și matala.

La mulți ani cu bucurie și sărbători fericite și cu bucurie să pitreaci sănătos și voios.

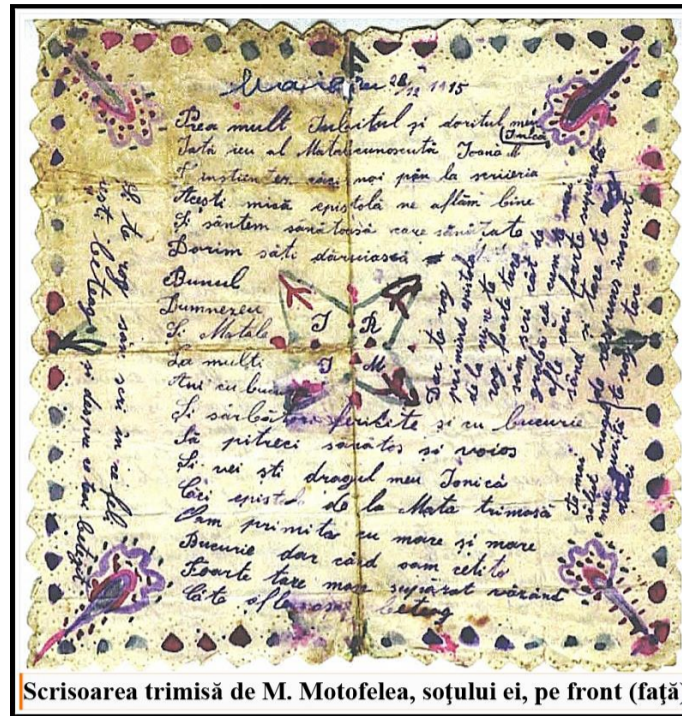
Și vei ști dragul meu Ionică căci epistola de la mata trimisă o am primit-o cu mare și mare bucurie, dar când o am cetit-o foarte tare m-am supărat văzând că te afli așa beteag.

Și te rog să-m scrie în ce fel iești beteag și despre ce te-ai betegit.

Dar te rog pui mâna epistola de la mine, te rog foarte tare să-m scrie cât de grabă că cum te mai afli căci foarte supărată sând și tare te rog de răspuns în scurt, te rog tare.

Te mai salut dragul meu guriță dulci.

Pusei mâna pe condei
Ca să-ți scriu Ione hăi
Dar când prind a-ți scrie carte
Inimioara în mine arde
Și așa arde de cu foc
De nu pot să stau pe loc
Îți scriu carte cu mare dor
Of iubitul meu Ion
Și ț-o scriu sara la lumină
Cu suspin de la inimă
Nu ț-o scriu așa ușor
Că-i cu lacrimi din ochișori
Of Ionică asta cârticea

Scrisoarea trimisă de M. Motofeala, soțului ei, pe front (față)

Să opui pe o remurea
Și va crește o floricea
Floricea o înflori
Și Mata o vei iubi
Și i-ține-o amintire
Că-i trimasă de la mine
Și voie bună îți doresc
Ieu Iona și copilele
Și Dumitru te salutăm
Toți dulci cu dor mare
Și cu jele
Of Ione gândesc așa
Că de-aș ști că te-aș afla
În aer m-aș arunca
Și cu ochi te-aș căta
Până ce mi te-aș afla
Și of dulci te-aș săruta
De cândesc că aș avea
Pe toată viața.

Și mai departe voie bună dela tote și-ț dorim multă voie bună și sănătate, la mulți ani dimpreună. Și mai de parte aș mai avea ce scrie dar deocamdată bunul Dumnezeu să-ți dăruiască sănătate și bucurie.

Du-te carte du-te tare
Pân la Ionică în depărtare
Nime să nu te opriască

Numai Ionică să te cetească
Și spune adevărat căci
Ieu foarte tare m-am bucurat
Când carte de la iel am căpătat.

A consemnat Viorel-Daniel PARTENE

Ștefan Mișuț, dramaturgul

-Dacă n-ar fi plecat? Atunci, ar fi rămas.

-Păi, ziceai că s-a dus.

-Evident că s-a dus. Funcțiile-s vremelnice, profesia e baza! Și el are la bază studii juridice. Iar Dejul i-a oferit o slujbă pe măsură. Și acolo s-a stabilit pentru totdeauna. Strada Carpați nr. 2, dacă vă gândiți cumva să-l căutați acum, după succesul avut de Ziua Mondială a Teatrului. Care zi, de 55 de ani, se sărbătorește în fiecare primăvară. Anul acesta a fost omagiată pe 28 martie și la Dej. Dacă nu mă credeți, întrebați-l pe Radu Gavrilă, șeful Astrei Dejene. E meritul lui, în primul rând. Sau, dacă nu, vă poftesc să citiți articolul Magdalenei Vaida din „Făclia”, 1 aprilie (fără păcăleală!), 2017). Ziua în care m-a sunat din Turda scriitorul Mircea Ioan Casimcea și m-a întrebat direct:

-Mă, tu știi ce-au făcut dejenii în ziua de 28 martie?

-Știu dară, că am fost și eu acolo. Dar tu de unde ai aflat?

- Din „Făclia” de sâmbătă. Un articol de toată lauda. Să le fie rușine! Ai noștri n-au fost în stare.

- Cui să le fie rușine?, întreb nedumirit, gata să-mi sară muștarul.

- Dejenilor să le fie rușine, zice, pentru că turdenii n-au fost în stare să?

-De unde ai înțeles tu chestia asta, când eu am spus clar că într-un oraș mai mare de două ori decât Dejul, un oraș cu tradiție culturală cum e Turda, nu se întâmplă nimic de Ziua Mondială a Teatrului. Bravo lor!

(continuare în pag. 6)

Aurel PODARU

In memoriam**Ștefan Mișuț, dramaturgul***(continuare din pag. 5)*

-Mircea dragă, ai luat-o pe arătură, ai grijă! Eu nu pricep cum vine chestia asta. „Într-un oraș cu tradiție culturală, cum e Turda, nu se întâmplă nimic de Ziua Mondială a Teatrului. Bravo lor!”

-Bravo dejemilor. De două ori bravo! O dată pentru că ei au sărbătorit cea de a 55-a aniversare a Zilei Mondiale a Teatrului, iar a doua oară pentru inspirata lor opțiune de a marca evenimentul făcând apel la un dramaturg local. Pe care eu îl cunosc foarte bine. Ca dramaturg, țin să atrag atenția, i-am citit toate piesele lui și am scris despre unele. Mă bucur că l-am cunoscut. Acum pricepi, monșere?

-Am priceput, mai ales gândindu-mă la replica unui personaj din comedia Șomerii curtezani: „Măi fătucă, dacă nu știi sau dacă ai uitat, numele meu este Haralambie, iar dacă și data viitoare mă faci să te aștept, am să-i cer patronului tău să te transfere la o Mănăstire de Maici! Ai priceput ce bucurie

te așteaptă, Fătucă?”

Nu știi dacă „fătucă” o fi intuit pericolul, dar eu am înțeles foarte bine semnificația manifestării dedicare Zilei Mondiale a Teatrului, un adevărat eveniment de cultură care s-a desfășurat în elegantul Salon al Restaurantului Parc House din Dej.

O primă lectură a piesei amintite. Opt personaje. Vreți să vi le spun? Cu dragă inimă: Haralambie, Mistrețu, Carmen, Ospătara, Felix, Mișu, Gicu, Medicinistul. Interpretate de: Zorin Diaconescu, Lucian Isip, Corina Borșan, Călin Rîțișan, Vasile Cernea, Ioan Petruț, Daniel Zdrăncu și Horia Ovidiu Sima. Șapte profesori și un elev. Într-o lectură „la prima mână”. Șnur!

Și mă gândesc acum, cu bucurie, la ziua în care aș putea să scriu despre primul spectacol de teatru, aplaudat la scenă deschisă de generosul public dejean; să scriu despre trupa de teatru. De amatori... profesioniști. Și despre autorul piesei, chemat și el la rampă. Ovaționat...

Îi auzi, Fănică?

Aurel PODARUIn memoriam**La despărțirea de D. R. Popescu, o amintire**

Nu mai țin minte când și în ce împrejurări l-am cunoscut pe D. R. Popescu, dar sunt convins că acest lucru nu putea să se întâmple în altă parte decât la Cluj. Și numai în perioada studenției mele. Foarte puțin probabil să-l fi întâlnit la cenaclul tinerilor scriitori. După cum nu mi amintesc ca eu să fi trecut pragul revistei „Steaua”, care își avea sediul pe strada Horea, unde lucra atunci D. R. Popescu. Dar pot afirma, fără teamă că greșesc, că la începutul anilor 60 ai secolului trecut îl „știam” deja pe scriitorul în plină afirmare: o personalitate cunoscută și

Dumitru Radu Popescu

recunoscută în Clujul universitar. Dar ceea ce urmează să vă spun eu acum e ceva ce nu-mi puteam imagina nici în ruptul capului că mi s-ar putea întâmpla vreodată. Mie.

Era în vara anului 1965. Cu un an înainte terminasem facultatea și mă aflam în „câmpul muncii” (câmpul muncii însemnând, în cazul de față, chiar câmpul, ogorul), într-un sat din

postul raion Săveni. Pe malul Prutului, la 75 de kilometri de Botoșani, unde, din când în când, la sfârșit de săptămână făceam o descindere doar atât cât să mă pot bucura de vizionarea unui film, a unui spectacol de teatru sau să particip la vreo manifestare culturală mai acătării. Un privilegiu rar pe vremea aceea pentru un intelectual care își desfășura activitatea la țară, departe de „lumea dezlănțuită”. Iar acest privilegiu îl datoram bunului meu prieten prof. dr. Ioan Dănilă de la Muzeul Raional Botoșani. El mă găzduia cu drag în locuința sa de la subsolul amintitei instituții. Și tot el avea grijă să asigure biletele pentru un eventual film sau spectacol de teatru.

Într-o sâmbătă seara, însă, cum ajung la muzeu: „Hai, Dom' Nelu, la o bere, că pe urmă om mai vedea noi ce și cum.” Îl iau repede, insist și ieșim ca din pușcă! Ață, la grădina de vară din Parcul Eminescu. Lume! Lume! Bere și mici. Și muzică. Și în timp ce căutam noi două locuri libere, mi se năzarește mie că cineva mă fixează de la distanță. Mă frec la ochi și nu-mi vine să cred: D.R. Popescu în persoană! Ei, aș! De unde, monșere, să mă cunoască pe mine D. R. Popescu? Vezi-ți de drum, neicușorule! Cată-ți un loc și te răcorește, că de-aia ai venit aici.

Trecem mai departe. D. R. Popescu, însă, tot cu ochii pe mine. Îmi zâmbeste. Mofturi! Cred că mă confundă. Dar când am ajuns în dreptul lui, s-a răsucit pe scaun, întorcându-se cu fața spre mine. Mi-a întins mâna

și mi-a rostit numele. Am înlemnit!

În jurul câtorva mese, puse cap la cap, se aflau vreo 15-20 de persoane, majoritatea tineri, care participaseră la o manifestare dedicată lui Eminescu, după cum aveam să aflăm chiar de la D. R. Popescu. M-a întrebat și el cu ce ocazie prin Botoșani și mare i-a fost mirarea când i-am spus unde lucrez.

- Dumneata... agronom?!

La despărțire, m-a invitat (pentru când mă voi întoarce acasă) să-i fac o vizită la redacția revistei „Steaua”, dar n-a fost să fie. A trecut timpul și în 1999 (după 34 de ani!), ne-am întâlnit din nou: la Festivalul de poezie Gheorghe Pituț, la Beiuș. Tocmai îi apăruse un nou roman: *Săptămâna de miere*. Mi-a oferit și mie un exemplar. Cu următoarea dedicație:

*Dragă Aurel Podaru, în Beclean pe Someș...
am predat la liceu primele ore de pedagogie.
Mi-au purtat noroc. Vă doresc mult Noroc.
Să depășiți Becleanul!*

D. R. Popescu
Oradea, 19 iunie, [1999], în gară.

Zbor lin spre Împărăția Cerurilor, Domnule Academician! La loc cu verdeață, unde nu e durere, nici întristare, nici suspin...

Aurel PODARUIstorie**Scrisori de pe front, vechi de peste 100 de ani**

Documentele care au ceva deosebit să ne spună despre primul război mondial sunt scrisorile și cărțile poștale de pe front. Aceste mărturii stau ascunse undeva, în podul unor case, ori în cușorul de lemn măcinat de carii, aflat într-un cotlon neștiut.

În marea confruntare mondială, zeci de mii de bărbați au fost nevoiți să se desprindă de lângă cei dragi și să plece pe câmpul de luptă. Aproape că n-au fost familii, care să nu piardă un tată, un soț, un fiu, ori pe cineva foarte drag. În anii grei ai despărțirii, legăturile personale au fost păstrate prin intermediul scrisorilor. Ele reflectă dramele războiului, stările sufletești ale celor aflați în tranșee, tragediile personale sau colective, faptele lor de arme care au făcut istoria noastră cea mare.

Din întâmplare, am găsit în podul casei mele un teanc de scrisori și cărți poștale, legate cu sfoară și prăfuite de vreme, unele scrise în grabă, poate chiar în tranșee, cu o grafie aflată sub spaima șuieratului gloanțelor și al obuzelor. De moment, nu le-am dat importanță, dar apoi le-am cercetat cu mare atenție. Conținutul lor redă atmosfera conflictului mondial, exprimă rănilor și privațiunile militarului, izolarea lui de familie, contactul direct cu moartea, spaima și suferința, speranțele și dorul de casă. În timp ce România se afla în neutralitate, ardelenii erau plecați pe fronturile din Galiția, Serbia, Italia sau Rusia și trimiteau scrisori dintr-un război care era străin de interesele lor. Unii scriau chiar zilnic, alții săptămânal sau ocazional. Fiecare primea din partea comandamentului cărți poștale simple pe care era trecută în limba maghiară apartenența poștală: TABORI POSTAI LEVELEZOLAP.

Pe aceste bucăți de carton, mici cât palma, scrise de obicei cu creionul negru sau chimic, încăpeau doar câteva

cuvinte, dar pline de mesaje, care astăzi emoționează până la lacrimi. Câtă frumusețe și afecțiune aveau formulele lor de adresare: „Dorită familie, Iubită soție, Dragi părinți și scumpi copilași?”. Existau însă și cărți poștale ilustrate cu imagini făcute la comandă pe baza fotografiilor, dar mai ales cu figurile reprezentative ale regimului austro-ungar, la care, nu oricine avea acces. Aceste forme de corespondență au devenit adevărate comori ale istoriei, unele sunt păstrate în arhivele naționale, însă cele mai multe sunt rămase în posesia destinatarilor.

Gavrila Istrate din Nepos a trimis de pe front circa 600 de scrisori, multe dintre ele versificate, unicate în felul lor, care astăzi se află în biblioteca regretatului prof.univ.dr.doc.Gavrila Istrate din Iași. Spre bucuria mea, am avut ocazia să citesc o parte dintre ele și să constat că atrag atenția, atât prin formă cât și prin conținut. Scrisorile sale, atât cele obișnuite, cât și cele versificate prezintă interes, nu numai prin faptul că ne dau informații utile, în legătură cu „itinerarul” pe care cei plecați pe front l-au parcurs, dar sunt și adevărate creații literare:

„Într-o duminică sara
Cu jele mi-am lăsat țara.
Din Oșorhei am plecat
Duminică pe-nserat
Patru zile tot ne-am dus

Până- Rusia am ajuns
Când a fost spre primăvară
Vine poruncă spre sară
Că în Rusia nu mai stăm,
Ci-n Italia plecăm

Urmează apoi alte localități pe care le descrie într-un stil deosebit de atractiv. Deși trecea prin toate vitregiile războiului și trăia această atmosferă apăsătoare, Gavrila Istrate simțea nevoia să-și exprime gândurile în scrisori versificate, care vor deveni mai târziu adevărate poeme ale literaturii populare. Reprezentativă în acest sens este poezia „Versul primăverii 1915”, în care autorul își exprimă regretul că odată cu sosirea primăverii, nu mai poate fi la coarnele plugului, fiindcă:

Plugarii toți s-o dus
Cătră sârb și cătră rus
Nu mai vezi flăcăi la plug
Mânând patru boi la jug;

Ies plugurile din sat
Fără de nici un bărbat
Și pleacă către ogor
Moșnegii cu nepoții lor

Sunt înșirate apoi episoadele durerii și ale dezastrelor pe care le provoacă războiul:

Batalioane deplin
Care se duc nu mai vin.
Merge-un rând, și-aceia mor
Și duc alții-n locul lor.
De-acolo, dragă Mărie

*(continuare în pag. 7)***Mircea DAROȘI**

Istorie

Scrisori de pe front, vechi de peste 100 de ani

(continuare din pag. 6)

Sunt puțini care-o să vie,
Căci acolo câți se duc
Nu mai pun mâna pe plug
Și de-acolo care vin
Nu mai sunt oameni deplin.

.....
Plâng copiii după tați
Neveste după bărbați,
Plâng și eu dragă Mărie,
Plânge astăzi țara-nreagă,
Căci nu știu care din noi
Ne-om mai vedea doi cu doi.

Iată cum își descrie în 1916 Gavrilă Istrate, dorul de casă și de cei dragi: „Doamne, doru-mi-i de hotarul nost și de toate cărările pe unde umblam odată cu plugurile și cu carul, cu coasa și cu secera. Doamne, mai adă zile de bucurie să mai umblu pe cărările pe care am crescut, să mai văd colbul care se ridică după carăle noastre, că de colbul de aici m-am săturat...”

Într-o altă scrisoare din 22 iulie 1917, scrisă într-un spital, fiind rănit, descrie tragediile care se derulau în fața ochilor săi : „De două luni de zile am văzut prin spitale lucruri incredibile. Oameni care zbiară de durere. Unii fără picioare, alții fără mâni, fără ochi, surzi de grozavul sunet al granatelor ce au căzut aproape de ei. Să ferească Dumnezeu ce prăpăd e aici. Eu, mulțumesc lui Dumnezeu că am scăpat cu bine...” Ideile din scrisoarea trimisă în ziua de 24 decembrie 1917 din Palanka (Serbia) va constitui temeiul unei poezii trimise de pe front, înainte de a intra în focul bătăliei, intitulată „Rămas bun, :

„Rămas bun dragă Mărie,
Eu mă duc la bătălie.
La oaste țara mă cheamă ;
Tu, rămâi la copii mamă.
De-oi mai înturna vreodată
Iar oi fi la copii tată.
De n-oi mai veni înapoi
Să ai grijă de-amândoi...
Roagă-te lui Dumnezeu
Să-mi ajute-n drumul meu.

Să ne mai tâlnim odată
Cu tine și al meu tată
Și cu cei doi pui golași
Domnița și Gavrițaș,
Mititei și dragălași...”

Chiar dacă erau plecați departe de țară și luptau pentru interese străine, ideea Unirii Transilvaniei cu România îi însoțea peste tot, în tranșee și pe câmpul de luptă, acolo unde îi pândea în orice moment spectrul morții. Iată ce spune același Gavrilă Istrate soției sale în scrisoarea din 27 decembrie 1917 : „De s-ar îndura Dumnezeu, batăr anul ce vine să ne aducă bucurie, că e an cu soție și prea multe am îndurat cu toții...”

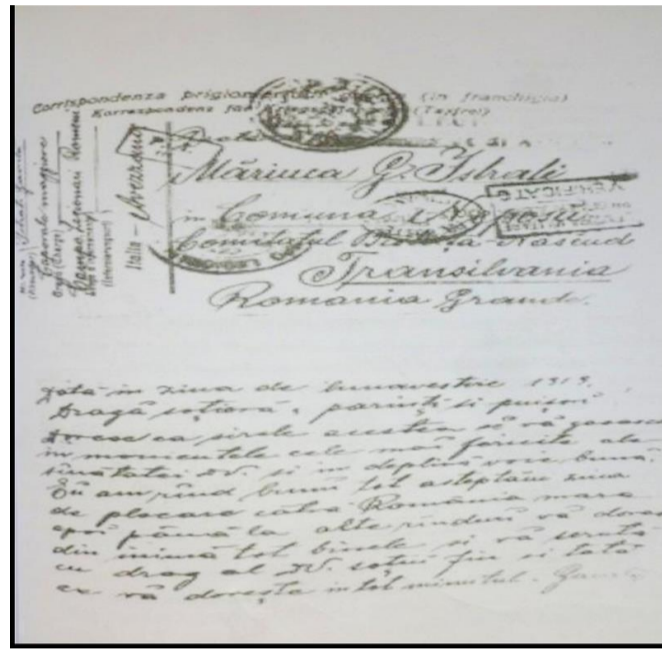
Sosit acasă de pe front cu urmări care îl vor afecta tot restul vieții, Gavrilă istrate rămâne plăcut surprins când află că poezia sa „Fii mândru române!” este publicată și apreciată de către cititori. Apărută în mai multe variante, în fiecare dintre ele răzbate simțul dragostei față de țară și față de împlinirea visului mareț al neamului nostru, dar mai ales mândria de a fi român.

„Fii mândru, Române, de limba ce-o vorbești,
O limbă mai frumoasă ca ea nu găsești.
Cu dânsa-ți plângi tu jalea și dorul tot mereu,
Cu dânsa-ți doinești doina și rogi pe Dumnezeu.
Iubește-ți scumpa limbă, căci alta ca ea nu-i,
Iubește-o și-o vorbește oriunde și oricui.
Fii mândru, Române, de portul care-l porți,
Cel mai frumos din lume și admirat de toți.
Fii mândru, Române, de avutul tău
Nu îndrăgii străinul, ci pe neamul tău.

Poeziile lui Gavrilă Istrate au fost adunate într-un volum intitulat „Dor și jale. Patimi și suferințe”, editat de dr. Emil Precup, din care fac parte și alți autori de pe Valea Someșului, participanți la primul război mondial. În versurile lor se află resignarea și optimismul sănătos al țaranului, alătura cu decepțiunea și durerea, care capătă o nuanță plăcută prin ajutorul artei poetice. Ele au un ton religios, țesut cu fire puternice de sentimente curate, morale. Credința și nădejdea în Dumnezeu, bucuria împreună cu durerea și împlinirea datoriei, iubirea de patrie și nostalgia, dragostea nemărginită față de soție și

familie, și nădejdea într-o stare materială mai bună a neamului nostru pe urma suferințelor îndurate pentru alții, sunt tonurile principale ale acestor creații.

Vestea înfăptuirii marelui eveniment de la 1 Decembrie 1918 s-a răspândit cu repeziciune în rândul soldaților români, care abia așteptau să ajungă acasă. Scrisorile lor sunt inestimabile documente care redau partea cunoscută și necunoscută a frontului, în care s-au jertfit mii și mii de eroi ai neamului nostru.

Cine sunt semnatarii acestor scrisori ? Sunt ei, talpa țării, cei plecați, cum spune poetul „din câmp, de-acasă de la noi”. Nu frica de moarte răzbate din rândurile lor, ci adevărata condiție a soldatului român. Nici într-un alt document istoric, nu poți întâlni atâta sinceritate și adevăr despre imaginea războiului, decât din aceste petice de hârtie, care n-au fost puse în valoare, decât foarte puțin până acum. Poate, o vor face istoricii zilelor noastre, iar literatura tradițională va avea de câștigat de pe urma lor.

Mircea DAROȘI

Istorie

Stări revoluționare la Cluj

Era în timpul războiului trecut.

Situația lăsa să se întrevadă în mod neîndoielnic de partea cui va fi victoria finală, cu toate declarațiile bărbaților de stat din Viena și Budapesta. Unii dintre membrii din guvern, în înțelegere cu șefii opoziției, tatonau terenul pentru o pace separată a Ungariei în schimbul asigurării „hotarelor milenare”. În același timp, însă, convoaie întregi de români erau îndreptate spre închisorile din Târgu Mureș, Cluj, Oradea, Szeged și Vatz, „pentru a stârpi odată sămânța trădătorilor de patrie”. La Cluj românii erau închiși între zidurile actualului institut de corecție din str. M. Kogălniceanu.

Puținii studenți români de la Universitate, excluși de la cursuri, bătuți, maltratați, stând ascunși de vigilența autorităților polițienești, păstrau tot mai strâns contact cu fruntașii vieții noastre politice. Primesc diferite misiuni de curieri între orașele din Transilvania, aduc și transmit porunci de încolonare, trec deghizați hotarele vremelnice în Moldova și iau contact cu organizațiile românești patriotice de la Iași, împart manifeste și duc cuvinte de îmbărbătare în satele îndoliate și văduvite de fruntașii deportați sau omorâți în război.

Încă în vara anului 1918, tineretul universitar din Cluj și cu fruntașii de acolo au avut numeroase consfătuiri în vederea constituirii unui front comun de luptă. Câțiva dintre ofițerii tineri, sosiți în concediu, făceau chiar planul unei ocupări a Clujului cu ajutorul populației românești din jur. Organizația de spionaj S.M.S. înghebată de către medicul nășăudean dr. C. I. Șotel, avea toate datele necesare unei mișcări revoluționare, putând face față oricărei acțiuni, oricât de îndrăzneată. Cu toate acestea, „ocuparea Clujului” este lăsată pentru mai târziu. Deocamdată se lansează un manifest în numele Sfatului Național din Cluj, semnat de către fruntașii vieții politice de acolo, în frunte cu Amos Frâncu, Emil Hațieganu, Octavian Utalea, etc.

„Muncim zi și noapte – spunea proclamația românească – pentru a ne organiza și apăra drepturile

noastre încălcate de dușmanii milenari. Vom apăra limba, legea și moșia noastră românească – Sfânta Treime nedespărțită...”

Tricolorul românesc a fost pus și pe chipiele uniformei străine, semn de încolonare, iar pe străzile orașului, străjuit de ziduri grele în suferința neamului nostru, se auzeau tot mai dese cântecele revoluționare românești. Lanțurile temnițelor începeau încet-încet să cadă greoi, cu zornăit surd, de pe trupul chinuit al Neamului iluminat de soarele dezrobirii totale ce nu putea să întârzie.

În luna octombrie se constituie Garda Românească, iar la sediul „Senatului Român”, instalat în clădirea Băncii „Albina”, se arborează drapelul tricolor. În același timp, tribunul Amos Frâncu, pentru a putea rezista furiei unguerești ce se pregătea să nimicească tot ce este românesc în Cluj, trimite moșilor săi memorabilul manifest.

*

Tinerimea universitară se spovedea și ea într-un manifest:

„Camarazi români clujeni, noi care am gustat din plin din amarul prigonirii străine, ori am fost martorii umilirilor și asupririlor unui popor de viță nobilă – puneți mâna pe armă! Armata dezrobitoare română stă gata”.

Într-adevăr, Armata Română, care își măsurase vrednicia jertfei, sta gata pentru supremul marș al însângerrărilor care l-a și pornit pentru a nu ne opri decât dincolo de Budapesta.

Românii din Cluj prevedeau că vor avea de susținut lupta cu arma, ceea ce s-a întâmplat. Sediul Sfatului Național a fost atacat de către armata regulată din oraș, poliție și civilii unguri înarmați, cu scopul de a pune mâna pe fruntași. În fața sediului, timp de o zi și o noapte, „gardiștii români” au ținut piept. Fortăreața românească a fost apărată, până ce au venit detașamentele de moși și mânășturi care au despresurat sediul. Cu acest prilej, asediatorii au lăsat zeci de cadavre, iar românii au pierdut, între alții, pe studentul Popovici.

Au urmat și alte încercări, până ce rezistența a fost înfrântă definitiv.

Românii din Cluj, studențimea noastră dragă de pe malurile Someșului, au pregătit Marea Bucurie a dezrobirii totale.

Și pilda lor nu se uită. Ea e îndrumător pentru toate vremurile, până azi...

(articol scris de Emil Boșca-Mălin și apărut în Curentul, București, Anul XVI, 1943, nr. 5.692, p. 3)

A consemnat Alexandru DĂRĂBAN

Lirica

DEASUPRA SECUNDEI

Începe zborul deasupra secunde.
Cerul e tot mai aproape
de tăcerile mele,
tot mai albastre.
Sfidându-mi înălțarea,
o pasăre colibri
exersează în fostul meu spirit
zborul pe loc.

COCORUL

"Eu nu plecarea
vreau să te învăț,
ci zborul."
Mi-a spus smulgându-se
din inimă-mi,
cocorul.

(continuare în pag. 8)

Laura C. MUNTEANU

Cu ocazia zilei de 8 Martie, zi a feminității, a frumuseții, a dragostei, zi în care femeia - ființa delicată, sensibilă, cea care dă viață - este în centrul atenției, transmitem tuturor femeilor cele mai sincere și frumoase urări de bine, sănătate și prosperitate.

La mulți ani, stimate doamne și domnișoare!

Redacția

să-ți numere pașii de ieri
prin tăcerile mele de fum.
Nu privi înapoi îngere,
ți-a rămas o aripă pe drum
iar eu m-am întins lângă ea,
arzând în păcate
de ieri și de-acum.

Eu... această păgână icoană
cu ramă de scrum.

Crizanteme de ceară

Înflorească-mi sânii
crizanteme de ceară.
Copii nu mai sunt
de alăptat.
Laptele lor
cu miere-ndulcit,
nu mai hrănește
pruncii flămânzi.
Izvorul demult a secat.

Și-i iarnă și tremură
sânii lumii afară.
Înflorească-mi sânii,
crizanteme de ceară.

Umbra

În urma mea răsare
doar floarea de piatră
adăpostindu-se
în nesfârșita umbră
a trupului meu de lut.

Voi găsi răspuns
la toate dilemele lumii
când umbra-mi va fi
mai grea
decât trupul.

Laura C. Munteanu

(poezii din următorul volum: „Conspirația zborului”)

Laura C. MUNTEANU

Lirica

(continuare din pag 7)

Păgâna icoană

Nu privi înapoi îngere...
o aripă-ți atârnă pe drum.
În icoane-au rămas doar poveri,
iar sfinții nu mai au cum

Lirica

pătrunsă de gânduri neorânduie
vine o iarnă cam zăpăcită și iată în sfârșit ninge
iar fulgii unul după altul
în lanul de zăpadă
plâng cum plângeau macii
de dorul meu
ce pleca
din fire

e iarăși timp de renunțare
și dincolo de îndurare
îmi iau leacul pentru suflet
leacul pentru rană

un somn cândva albastru
în care nu dorm
și trupul viselor se pierde în nesomn
timpul sclipește nefiresc și taie clipa
din umbră și luminează concepe mâna-aripă

sfinți
îngeri

oameni

toți din aduceri aminte
acolo unde după proiecții
o iau înainte
deschid drumuri și urcă trepte din altar
sparg pragurile pentru mine
simultan

să văd totul
cu ochii mei
aici
și dincolo de hotar

nu fiți curioși
ce aleg
când nu am de ales
e doar soarele în poziția
7
după ora leului

da

făcu natura ce făcu
și dintre toate animalele
mă făcu
l e u
uneori paraleu
și
numai un gând
atletic
întal
cu ochii verzi
caută chimia demult
pierdută

ps
sunt doar o femeie ce
patinează
ascult vântul cum
îmi piaptână părul
niciodată la fel

mai catolică decât papa
suflă mai sus ce vreau să aud
la întâlnirea cu poezii
(timpului)

Iulia Pațiu

Iulia PAȚIU

Lirica

Dealul Școlii privea semeț trecătorii.
Pe lângă Apa Leșului - limpede și cutreierată de pești,
șerpuia drumul îngust.
Cioplitorii băteau podele în Școala cu 4 clase
din Valea Măgurii -
isprava lu' Grigore și a câtorva oameni
care aveau habar de mersul lumii.

În preajmă răzbea miros de rășină.
Pălcuri de molizi, păsări și pajiștea crudă
ascultau doina șuierată de tata,
în vreme ce puneau caiilor o pală de fân.
Agale am urcat dealul.
Clădirea era mare, mare și pătrătoasă.
Capete de bărne și cioplitori
așteptau să fie rânduie.
Astea, de molid, îs bune de ațâțat focul – zise tata.

La vreme, câțiva dascăli au luminat

De dragoste

mințile copiilor.
Primul a fost Nechita, apoi Grigoriu, Tănase ...
În camera dascălului, a murit Virgil Mureșan.
Pe ușa camerei, tânărul Andrei Medinski
anotatcîtețun vers din Divina Commedia:
LASCIATE OGNI SPERANZA, VOI CH'ENTRATE –
(Lăsați orice speranță, voi, cei care intrați!).
Inspectorii se amuzau citind afișul.

Am suplinit acolo, alături de Andrei –
ajuns pictor de renume și scriitor prețuit.
Prin troiene, cei mici nu răzbeau.
Citeau acasă și socoteau cu boabe de fasole.
Fiul cantonierului și doi ai pădurarului
aveau timp liber berechet.
Ceilalți erau ca mine - în copilărie:
păzeau vitele, mieii și ajutau părinții la treburi mai ușoare.

Fetița dintr-a IV-a avea casa

între cariera de piatră și bocșele fumegătoare.
Îmi spunea povești despre cărbunarii
veniți – Dumnezeu știe de unde.

Era duminică devreme.
Făcusem paturile și am măturat.
Câinele n-a dat nici un semn.
La o bătaie ușoară, mama a deschis ușa.
După atâta drum,
fetița dintr-a IV-a era ostentivă.
I-am dat o ulcică de lapte cald și
am întrebato ce a pățit.

Nimic – a răspuns printre lacrimi.
Am auzit că v-o vestit la beserică
și am venit să vă mai văd o dată
înainte de a pleca din sat ...

Veronica OȘORHEIAN

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Iacob Naroș, Mircea Prahase,
Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene.

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare și tehnoredactare computerizată: Viorel-Daniel Partene

E-mail: icu_craciun@yahoo.com

Tipar: REVOX INTERNATIONAL PROD SRL, Bistrița,

Str. Gen. Grigore Bălan, nr. 25, tel: 0263 231 341 ISSN 1224 - 643